

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO

Svar på unntakssøknad fra bestemmelser om økonomistyring i staten for Eksportfinansiering Norge

Innledning

Vi viser til anmodning fra Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) av 6. mai 2021 om videreføring av unntak fra bestemmelser om økonomistyring i staten vedrørende Eksportkreditt Norge AS (Eksportkreditt) og Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) for Eksportfinansiering Norge, samt søknad om nye unntak. Forvaltningsbedriften Eksportfinansiering Norge (Eksfin) etableres fra 1. juli 2021 gjennom en sammenslåing av Eksportkreditt og GIEK.

Videreføring av unntak

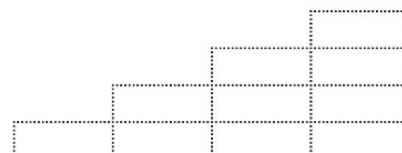
I NFDs søknad om videreføring av unntak beskrives det at aktivitetene til garantiordningene og eksportkredittordningen skal videreføres som i dag i Eksfin. Som en følge av dette ber NFD om videreføring av eksisterende unntak fra bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene) innenfor fire områder.

1. Forvaltning av garantiordninger

GIEK har enkelte unntak fra bestemmelsene som gjelder garantivirkksomheten, jf. brev fra daværende Senter for statlig økonomistyring (SSØ nå DFØ) av 22.12.2004. Unntakene er permanente, det vil si at de gjelder inntil det gjøres vedtak om ev. endringer i ordningene. Unntakene fra bestemmelsene gjelder krav i følgende punkter:

- 8.2.2 første avsnitt bokstav b om at staten stiller seg som simpel kausjonist,
- 8.2.2 første avsnitt bokstav c om at risikofordelingen mellom staten og øvrige långivere og garantister skal være på pro rata basis,
- 8.2.2 femte avsnitt om at statens ansvar bør begrenses oppad til en maksimal grense i kronebeløp for garantier for lån i utenlandsk valuta,
- 8.3.3 første avsnitt om at vilkår for garanti skal nedfelles i en avtale/garantierklæring, og
- 8.3.3 andre avsnitt bokstav c om krav til periodisk rapportering fra långiver.

NFD mener at forholdene ved garantiordningene som er bakgrunnen for unntakene, ligger fast og ikke vil endre seg. Som en følge av dette, bes det om at unntakene gjøres permanent for Eksfin, slik som for GIEK i dag.

DFØ er enig i at forholdene som er bakgrunnen for GIEKs unntak, ligger fast. På bakgrunn av dette gir DFØ, med hjemmel i delegert myndighet etter reglement for økonomistyring i staten § 3 første ledd, Eksfin unntak fra de over oppstilte punktene i bestemmelsene. Unntakene gis permanent, det vil si inntil det gjøres vedtak om eventuelle endringer i ordningene.

2. Valutakontoer

Det følger av bestemmelsene punkt 3.7.1 at virksomhetens betalingsformidling i form av inn- og utbetalinger skal skje gjennom statens konsernkontoordning. Eksportkreditt har i dag unntak for dette, og har opprettet valutakontoer. På nåværende tidspunkt er det ikke innestående midler på valutakontoer for GIEK på grunn av situasjonen i porteføljen til GIEK, men NFD beskriver at dette har variert og vil variere over tid. Unntak for Eksportkreditt er innvilget i brev fra DFØ av 23.10.2020. Tidligere unntak for GIEK gjeldende til 31.12.2020 er innvilget i brev fra DFØ av 18.11.2015.

NFD påpeker at valutakontoene er viktige for Eksfins kjernevirksomhet. Eksfin vil motta og foreta inn- og utbetalinger i valuta og dette vil ikke endre seg over tid. Som en følge av dette, bes det om at unntak som gir anledning til å holde valutakontoer både for låne- og garantiordningene gjøres permanente.

DFØ forstår at Eksfin vil ha transaksjoner i valuta som en del av sin ordinære aktivitet og derfor vil motta innbetalinger og foreta utbetalinger i valuta som del av denne aktiviteten. På bakgrunn av dette gir DFØ, med hjemmel i delegert myndighet etter reglement for økonomistyring i staten § 3 første ledd, Eksfin unntak fra bestemmelsene punkt 3.7.1, slik at det kan opprettes valutakontoer både for låne- og garantiordningene. Unntaket gis permanent.

3. Betalingsoppdrag og funksjonalitet i økonomisystemet

GIEK og Eksportkreditt har unntak fra krav i bestemmelsene som gjelder produksjon og autorisasjon av betalingsoppdrag og funksjonalitet i økonomisystemet, jf. brev av 11.06.2020 fra DFØ til GIEK og brev av 08.10.2018 fra DFØ til Eksportkreditt. Unntakene fra bestemmelsene gjelder krav i følgende punkter:

- 3.7.3.2 om at betalingsoppdrag skal produseres i virksomhetens økonomisystem.
- 3.7.3.3 om autorisasjon av betalingsoppdrag.
- 4.3.3 om krav til funksjonalitet for betalingsformidling i økonomisystemet.

NFD beskriver at unntakene har gitt virksomhetene anledning til å benytte reserveløsning for utbetaling av midler fra arbeidskonto og valutakontoer til mottaker ved utenlandsbetalinger med komplekse betalingsinstruksjoner. Reserveløsning har også vært brukt i tilfeller hvor utbetaling av lån knyttet til låne- og garantisaker har vært tidskritisk og økonomisystemet ikke har virket på tidspunktet hvor utbetaling måtte skje. Reserveløsningen har kun vært benyttet når dette har vært eneste mulighet for å gjennomføre utbetalinger knyttet til lån, garantier og fordringer.

NFD beskriver videre at reserveløsningen for GIEK og Eksportkreditt har blitt benyttet i et svært lite antall saker, og at Eksfin vil jobbe for å minimere antall saker hvor det er nødvendig å bruke reserveløsningen. Det er likevel slik at virksomhetens karakter innebærer at det ikke vil være mulig å eliminere slike saker.

Ifølge unntakssøknaden vil Eksfin innrette kontrolltiltak og prosesser for bruk av reserveløsningen i tråd med vilkår som DFØ har stilt i brev av 11. juni 2020 vedrørende GIEK og brev av 8. oktober 2018 vedrørende Eksportkreditt. Det innebærer følgende:

- minimum to tilsatte skal undertegne hver transaksjon i et betalingsoppdrag
- dersom det gjøres en endring i beløp eller bankkontonummer på en transaksjon i et betalingsoppdrag som er undertegnet, men ikke utbetalt, må endringen undertegnes på nytt av to tilsatte
- minst en av de to tilsatte som undertegner transaksjonen skal ikke ha tilgang til å registrere betalingsoppdrag i økonomisystemet eller nettbanken
- for hver transaksjon sikre at banken har bekreftet hva som ligger i bankens systemer. En slik bekreftelse skal for hver transaksjon minst inneholde utbetalingsbeløpet og mottakers bankkontonummer

Videre beskrives det at Eksfin skal ha en skriftlig dokumentasjon som dekker rutiner for bruk av unntakene ved reserveløsninger. Eksfin skal etablere en internkontroll, som blant annet omfatter kontroll av betalingsoppdrag/transaksjoner som ligger i bankens system mot det som ligger i økonomisystemet.

NFD vurderer at behov for reserveløsning avhenger av forhold ved finansieringsordningene som ligger fast og som ikke vil endre seg. Dere ber derfor om at unntakene som gjør det mulig for GIEK og Eksportkreditt å bruke reserveløsning videreføres for Eksfin og at unntakene gjøres permanente.

DFØ legger vekt på Eksfins behov for utføring av betalingsoppdrag på annen måte enn beskrevet i bestemmelsene som en følge av særlige forhold ved garanti- og låneordningene. I tillegg legger vi vekt på de rutiner og kontroller som skal ivareta den økte risikoen for feilutbetalinger som oppstår som en følge av gjennomføringen av disse betalingsoppdragene. Vi forstår at disse forholdene ved ordningene vil ligge fast. På bakgrunn av dette gir DFØ, med hjemmel i delegert myndighet etter reglement for økonomistyring i staten § 3 første ledd, Eksfin unntak fra punktene i bestemmelsene nevnt over. Unntakene gis permanent.

4. Unntak fra SRS 1 Oppstillingsplaner

GIEK har unntak fra kravene til oppstillingsplaner i statlig regnskapsstandard (SRS) 1 *Presentasjon av virksomhetsregnskapet* punkt 10 og 14, jf. brev 8. september 2016 fra DFØ til GIEK (punkt 9 og 13 i standarden slik den lyder etter endringer pr. desember 2020). Ved utformingen av regnskapsoppstillingene resultat og balanse for garantiordningene ble det tatt utgangspunkt i regnskapsoppstillingene i forskrift om årsregnskap for banker mv. Dette ble sett på som hensiktsmessig fordi garantiordningene leverer finansielle tjenester nær opptil de som leveres av finansinstitusjoner.

NFD mener at oppstilling av resultat og balanse for garantifondene med gjeldende unntak er godt tilpasset fondenes egenart, herunder at midlene i fondene benyttes til å yte finansielle tjenester som er sammenlignbare med tjenester levert av finansinstitusjoner. Dere mener at unntakene bidrar til økt forståelighet og relevans for regnskapsbrukerne. Dere ber derfor om at unntakene videreføres, primært permanent, alternativt midlertidig for eksempel i fem år.

DFØ legger vekt på NFDs vurdering av at oppstilling av resultat og balanse for garantifondene med gjeldende unntak er godt tilpasset fondenes egenart og bidrar til økt forståelighet og relevans for

regnskapsbrukerne. I tillegg legger vi vekt på at det ikke er andre virksomheter i staten som har garantistillelse som driftsaktivitet. DFØ gir derfor, med hjemmel i delegert myndighet etter reglement for økonomistyring i staten § 3 første ledd, unntak fra SRS 1 *Presentasjon av virksomhetsregnskapet* punkt 9 og 13 om overskrifter i oppstillingsplanene for resultatregnskap og balanse. Unntakene gis permanent.

Nye unntak

Bestemmelsene punkt 8.1 annet avsnitt slår fast at garanti etter kapittel 8 ikke er aktuell dersom långiver er et statlig forvaltningsorgan. Vi oppfatter at kapittel 8 regulerer all etablering og forvaltning av garantiordninger der staten garanterer for at låntakere oppfyller sine avtaleforhold med långivere.

Den beskrevne modellen der Eksfin skal yte de lån som Eksportkreditt tidligere har ytet med samme krav til risikodekning, og der Eksfin også skal forvalte de statlige garantiordningene som GIEK tidligere har forvaltet på samme måte som tidligere, medfører slik vi forstår det at Eksfin både overtar lån som i stor grad er garantert gjennom de statlige garantiordningene og at denne måten å avlaste risiko på vil videreføres for nye utlån. Vi oppfatter at regjeringens beslutning om virksomhetsoverdragelsen til Eksfin krever unntak fra bestemmelsene punkt 8.1 annet avsnitt. På bakgrunn av dette gir DFØ, med hjemmel i delegert myndighet etter reglement for økonomistyring i staten § 3 første ledd, Eksfin unntak fra bestemmelsene punkt 8.1 slik at garanti kan stilles selv om långiver er et statlig forvaltningsorgan. Unntaket gis permanent.

De unntak som er videreført for garantiordningene, vil også gjelde når garantiordningene dekker risikoen for lån ytet fra eksportkredittordningen. Dette innebærer blant annet at det ikke er krav om at vilkår for garantiene skal nedfelles i en avtale mellom garantiforvalter, låntaker(e) og långiver(e) og at det heller ikke er krav om periodisk rapportering fra långiver til garantiforvalter.

Vi forstår det basert på omtalen i brevet fra NFD som at beslutning om garanti og beslutning om lån fremdeles skal tas som to separate beslutninger på samme måte som før, selv om forvaltning av garantiordningene og forvaltning av eksportkredittordningen etter sammenslåingen vil skje i samme virksomhet. På bakgrunn av dette oppfatter vi det som like viktig som før at vilkårene som settes for garantiene er avklart mellom garantiforvalter og långiver. Det samme gjelder hvilken løpende rapportering som skal skje fra långiver til garantiforvalter. Videre er det like viktig at garantiforvalter tar nødvendige skritt for å minimere statens tap på lån fra eksportkredittordningen som for lån fra eksterne långivere. Vi oppfatter også at omtalen av hva garantiforvalter skal gjøre i forbindelse med innfrielse av garanti og hvilke forhold garantiforvalter skal ta stilling til når garanti er innfridd i punkt 8.4 er like aktuelle når de underliggende lånene er gitt fra eksportkredittordningen som fra eksterne långivere. Som en følge av dette, finner vi ikke å kunne innvilge de unntak som det bes om fra hele punkt 8.3.3, punkt 8.4. og punkt 8.3.5. Vi oppfatter basert på unntakssøknaden at Eksfin vil ha systemer og rutiner som ivaretar forholdene omtalt over.

Vennlig hilsen

Wibecke Høgsveen
avdelingsdirektør

Erik Heen
seksjonssjef

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift

Kopi: Riksrevisjonen